

РОЗГЛЯНУТО
Вченою радою
Протокол №6
від «24» 04 2025 року

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Пенітенціарної академії
України
«28» 04 2025 року, № 262/ОД

ПОЛОЖЕННЯ ПРО СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про силабус навчальної дисципліни (далі – Положення) є нормативним документом Пенітенціарної академії України (далі – ПАУ), який визначає систему розроблення, затвердження, реалізації, моніторингу та перегляду силабусів навчальних дисциплін (далі – силабус) в ПАУ.

1.2. Положення розроблене відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Положення Про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, Положення про організацію освітнього процесу в Пенітенціарній академії України та інших нормативно-правових актів.

2. ЗМІСТОВНІ АСПЕКТИ СИЛАБУСУ

2.1. Силабус, як узагальнення змісту навчальної дисципліни, повинен бути коротким і зрозумілим для здобувача вищої освіти, тому його побудова має максимально відповідати на запитання здобувача вищої освіти про навчальну дисципліну і, водночас, відображати необхідні складові та їх взаємозв'язок.

2.2. Основними змістовними аспектами силабусу є нижчезазначені складові.

Академічна доброчесність. Здобувач вищої освіти повинен знати, що викладання навчальних дисциплін в ПАУ ґрунтується на засадах академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, неправомірна вигода, необ'єктивне оцінювання.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до відповідальності у відповідності до чинного законодавства та нормативних актів ПАУ.

Теоретична складова. Теоретична складова підготовки здобувача вищої освіти в ПАУ здійснюється у формах навчальних занять, виконання індивідуальних завдань, самостійної роботи, практичної підготовки, контрольних заходів. Вагомою складовою теоретичної основи освітнього процесу в ПАУ є студентоцентроване навчання та академічна свобода.

Студентоцентроване навчання розглядає здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу. Протилежністю цього підходу є парадигма здобувача вищої освіти, як об'єкта навчання, не спроможного на повноцінну агентність, а відтак такого, що потребує виховання і догляду. У цій парадигмі заклад вищої освіти патерналістично вирішує, що і як мають вчити здобувачі. Студентоцентрований підхід передбачає взаємоповагу між здобувачем і викладачем, реальну вибірковість дисциплін, участь здобувачів у системі внутрішнього забезпечення якості закладу вищої освіти (ЗВО) та процесах акредитації освітніх програм, наявність процедур реагування на скарги здобувачів та ін. Посилюється роль викладача як фасилітатора. Він не лише читає лекції, а й організовує інтерактивне спілкування, сприяє особистісному розвитку студентів, формує атмосферу взаєморозуміння і довіри.

Академічна свобода – самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених законом. Академічна свобода, як і будь-яка свобода, не є абсолютною. Її обмеження допускаються з метою захисту прав інших людей, якщо ці обмеження є домірними тому суспільному злу, на відвернення якого вони спрямовані. Оскільки академічна свобода тісно пов'язана із свободою висловлювання, слід мати на увазі, що остання гарантує право висловлювати не лише погляди, що сприймаються схвально, але також ті, що розходяться із загальноновизнаними, або спроможні образити, шокувати чи непокоїти.

Формування конкурентних професійних переваг. У силабусі варто зазначити, які саме отримані в процесі вивчення дисципліни компетенції сприятимуть формуванню конкурентних професійних переваг на ринку праці. Зв'язок дисципліни з подальшим працевлаштуванням має бути чітким і зрозумілим для здобувача вищої освіти.

Наукова творчість здобувача вищої освіти. Наукова творчість здобувачів – один із методів формування компетенцій сучасного фахівця. Вона орієнтована на реалізацію важливих завдань у сфері підготовки фахівців: формування науково-професійного світогляду, оволодіння методологією та методами наукового дослідження; глибоке розуміння обраної спеціальності; розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей здобувачів вищої освіти у вирішенні практичних завдань; розширення теоретичного кругозору й наукової ерудиції майбутнього фахівця; підвищення рівня фахових знань; формування практичних навичок; створення умов для самореалізації особистості; накопичення інтелектуального потенціалу.

Наукова творчість здобувача вищої освіти обов'язково має носити системний характер, який передбачає визначення цілей і завдань наукової роботи, створення концепції (основних напрямів, стратегії їх реалізації, програми та методики) підготовки майбутніх фахівців до науково-дослідної

діяльності; визначення структурних компонентів цієї системи; виявлення рівнів та критеріїв оцінки результативності наукової роботи; добір форм, методів, засобів реалізації визначеної програми.

Принципи оцінювання результатів вивчення курсу. Принцип дієвості полягає у тому, що перевірка і оцінка знань здобувачів мають стимулювати їх до зусиль щодо досягнення у навчальній роботі нових успіхів.

Принцип систематичності виражається у тому, що перевірка і оцінка знань здійснюється планово, контроль має бути неперервним протягом усього процесу навчання, перевірка і оцінка знань проводяться у певній послідовності, з поступовим ускладненням завдань, змісту і методики.

Принцип індивідуальності перевірки і оцінки знань означає, що викладач прагне глибокої і справедливої оцінки успіхів кожного здобувача вищої освіти, а не групи в цілому.

Принцип диференціювання полягає у визначенні кількісних і якісних різниць у знаннях, вміннях і навичках здобувачів вищої освіти та їх оцінці.

Принцип об'єктивності означає, що кожна окрема оцінка має бути об'єктивною, тобто відповідати істинній якості і кількості засвоєних знань, вмінь і навичок. В іншому разі оцінка втрачає не тільки своє педагогічне значення, але і завдає шкоди навчально-виховній роботі.

Принцип єдності вимог полягає у тому, що один і той самий рівень знань, вмінь і навиків має оцінюватись однаково.

3. СТРУКТУРА СИЛАБУСУ

Силабус включає:

3.1. Назву навчальної дисципліни і кількість годин та кредитів, що відводяться на її вивчення. Назву навчальної дисципліни слід вносити в силабус у точній відповідності з навчальним планом спеціальності та/або освітньої програми. Кількість годин та кредитів вказується відповідно навчального і/або робочого навчального плану, освітньої програми.

3.2. Характеристику навчальної дисципліни. Характеристика навчальної дисципліни, включає: визначення призначення дисципліни, описане в термінах компетенцій, цілі та завдання вивчення дисципліни, короткий зміст і план реалізації навчальної дисципліни.

3.2.1. Призначення навчальної дисципліни – визначення її місця в структурі професійної підготовки майбутніх фахівців. У силабусі необхідно відповісти на запитання: чому потрібно вивчити цю дисципліну в ході отримання освіти з тієї чи іншої спеціальності? Які компетенції, програмні результати будуть набуті здобувачем по завершенні засвоєння змісту даної дисципліни? Призначення навчальної дисципліни рекомендується визначати конкретно і коротко.

3.2.2. Мета вивчення дисципліни – це:

- заздалегідь усвідомлений і планований результат навчальної діяльності здобувачів вищої освіти;
- результат взаємодії викладача та здобувача вищої освіти, що формується в свідомості викладача у вигляді узагальнених уявних уявлень,

відповідно до яких відбираються і співвідносяться завдання і всі інші компоненти навчального процесу. Таким чином, мета вивчення дисципліни є системоутворюючим елементом, який відіграє вирішальну роль в організації і здійсненні всього процесу навчання.

3.2.3. Завдання вивчення дисципліни – це конкретне вираження мети, відповідь на запитання: з чим знайомить, чому навчить, які компетенції формує дисципліна.

3.2.4. Зміст навчальної дисципліни – це система знань, умінь і навичок, засвоєння яких дозволяє здобувачу набути тих чи інших компетенцій для успішної професійної діяльності. У силабусі зміст загальнообов'язкової навчальної дисципліни неодмінно має відповідати логіці навчального процесу та системі професійно-практичної підготовки.

Визначати зміст навчальної дисципліни в силабусі рекомендується в лаконічній формі, відображаючи найбільш привабливі для здобувачів вищої освіти і важливі з точки зору професійно-практичної підготовки теми.

3.3. План вивчення дисципліни. У плані вивчення дисципліни теми формулюються з орієнтацією на зміст робочої програми навчальної дисципліни. Слід підкреслити, що здобувачі в ході вивчення дисципліни очікують втілення саме того змісту, який було заявлено в силабусі та на основі якого врешті зроблено вибір дисципліни. Формулювання тем у силабусі повинно не лише викликати інтерес здобувачів вищої освіти під час вибору дисципліни, але й мотивувати їх майбутню навчально-пізнавальну діяльність.

3.4. Перелік завдань до семінарських й практичних занять. За умов кредитної технології навчання заняття повинні проводитись переважно в активній і творчій формах. У зв'язку з цим пріоритетними формами організації навчання в ПАУ є активні семінари, дискусії, ділові ігри, кейс-завдання, тренінги, заняття із застосуванням комп'ютерної техніки тощо. Методи навчання, застосовувані на заняттях, повинні істотно відрізнятися від «традиційних» методів. Це мають бути методи, спрямовані на формування активного сприйняття індивідуальної інформації.

3.5. Самостійну роботу здобувача вищої освіти. Оскільки одне із завдань кредитної технології навчання полягає в розвитку здатності здобувачів вищої освіти до самоосвіти, то самостійна робота здобувача стає основною формою організації навчання, що виражається і у співвідношенні аудиторної та самостійної роботи. Самостійна робота здобувача вищої освіти ПАУ є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час. Самостійна робота здобувача вищої освіти забезпечується наявністю відповідних підручників, навчальних та методичних посібників, текстів лекцій викладача та власними конспектами лекцій; можливістю скористатися відповідною науковою і періодичною літературою. Зміст самостійної роботи здобувача вищої освіти визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами і завданнями викладача.

Для ефективної самостійної роботи необхідно виконання наступних умов: цілі завдань для самостійної роботи повинні бути зрозумілі здобувачам; завдання для самостійної роботи мають бути доступні, містити алгоритми їх

виконання та методичні рекомендації; форма контролю, критерії оцінки і терміни здачі самостійної роботи повинні бути чітко визначені і заздалегідь відомі здобувачам.

3.6. Список літератури. У списку літератури рекомендується виокремлювати літературу для обов'язкового і додаткового вивчення, а також законодавчі акти (за потреби) й інформаційні джерела з мережі Інтернет.

3.7. Контроль і оцінку результатів навчання. Контроль успішності здобувачів вищої освіти з кожної навчальної дисципліни поділяється на поточний контроль, проміжний і підсумковий. При заповненні в силабусі пункту «Контроль і оцінка результатів навчання» рекомендується ясно і чітко визначити: Як планується здійснювати контроль? Які форми контролю будуть переважно використовуватися? Як буде здійснюватися оцінка знань здобувачів вищої освіти?

В силабусі визначаються методи поточного, проміжного й підсумкового контролю та кількість балів, яку може отримати здобувач за виконану роботу. Оцінка навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за всіма видами контролю – поточний контроль успішності і проміжна атестація – здійснюється за національною системою та ECTS.

Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
64 – 74	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумкова оцінка з дисципліни включає оцінки поточної успішності та підсумкового контролю. Частка оцінки поточної успішності становить 60% у підсумковій оцінці ступеня освоєння здобувачем програми навчальної дисципліни. Оцінка підсумкового контролю становить не менше 40% підсумкової оцінки знань з навчальної дисципліни.

3.8. Політику навчальної дисципліни. Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог, які викладач пред'являє до здобувача вищої освіти при вивченні дисципліни та ґрунтується на засадах академічної доброчесності.

Вимоги можуть стосуватися відвідування занять (неприпустимість пропусків, запізньовань і т.п.); правил поведінки на заняттях (активну участь, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи, відключення телефонів та

ін.); заохочень та стягнень (за що можуть нараховуватися або відніматися бали і т.п.).

Політику навчальної дисципліни рекомендується вибудовувати з урахуванням норм законодавства України щодо академічної доброчесності, Статуту ПАУ, положень ПАУ та інших нормативних документів.

Загальні технічні вимоги до оформлення силабусу:

1. Обсяг силабусу становить від 10 сторінок комп'ютерного тексту.
2. Шрифт: Times New Roman.
3. Розмір шрифту: 14 (українська мова).
4. Інтервал: 1,5 см.
5. Параметри сторінки: верхнє і нижнє поля – 2 см, праве – 1,5 см, ліве – 2,5 см.
6. Нумерація сторінок: зверху сторінки; вирівнювання: від центру.

4. ПОРЯДОК ЗАТВЕРДЖЕННЯ, ПЕРІОДИЧНОГО ПЕРЕГЛЯДУ (УДОСКОНАЛЕННЯ) СИЛАБУСУ

4.1. Силабуси навчальних дисциплін затверджуються на засіданні кафедри та розміщуються на інформаційних ресурсах ПАУ (веб-сайт, система Moodle тощо).

4.2. Силабус навчальної дисципліни оновлюється за необхідності.

Підставою для оновлення силабусу можуть виступати:

- зміни в освітніх програмах та навчальних планах підготовки здобувачів вищої освіти;
- ініціатива і пропозиції гаранта освітньої програми та/або викладачів дисципліни;
- ініціатива здобувачів вищої освіти шляхом звернення до гаранта освітньої програми;
- результати оцінювання знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни;
- об'єктивні зміни інфраструктурного, кадрового характеру та/або інших ресурсних умов реалізації силабусу;
- результати обов'язкового опитування здобувачів вищої освіти про враження від вивчення початкової дисципліни;
- необхідність врахування нових тенденцій розвитку наукового знання, нормативної бази та педагогічних практик тощо.

5. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

5.1. Це Положення вступає в дію з моменту його затвердження наказом ректора ПАУ.

5.2. Зміни і доповнення до цього Положення розглядаються та схвалюються вченою радою та затверджуються наказом ректора ПАУ.